

KLÁŠTERY V ČESKÝCH ZEMÍCH VE STŘEDOVĚKU

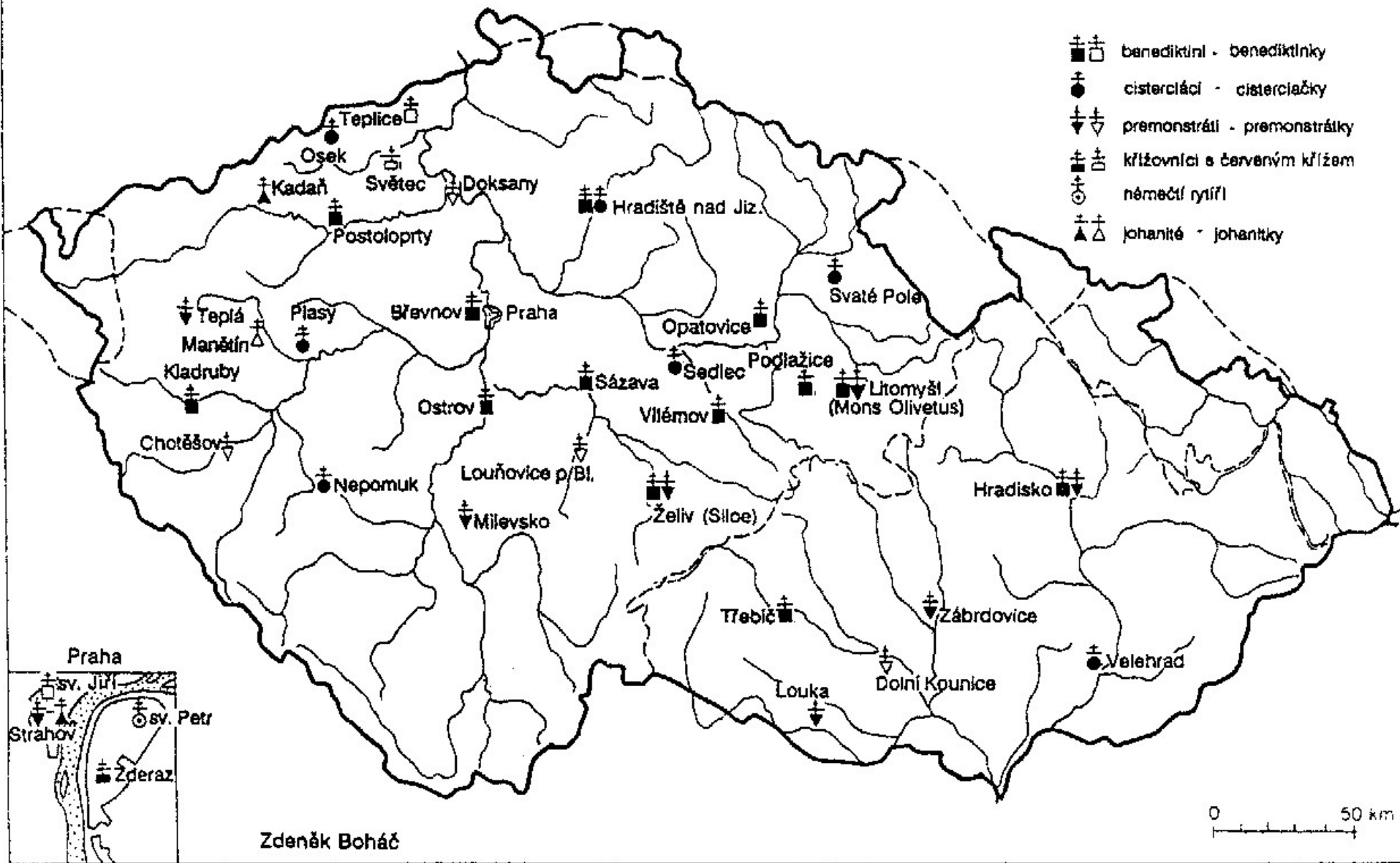
Nejstarší kláštery -BENEDIKTINSKÉ

- Až do poloviny 12. století v českých zemích pouze BENEDIKTINSKÉ KLÁŠTERY

Řády uvedené do českých zemí ve 12. století

- PREMONSTRÁTI
- CISTERCIÁCI
- JOHANITÉ
- Zvláštní zásluha na uvedení nových řeholních institucí do českého prostoru: VI. olomoucký biskup Jindřich Zdík

KLÁŠTERY V ČESKÝCH ZEMÍCH DO POČÁTKU 13. STOLETÍ

PREMONSTRÁTI

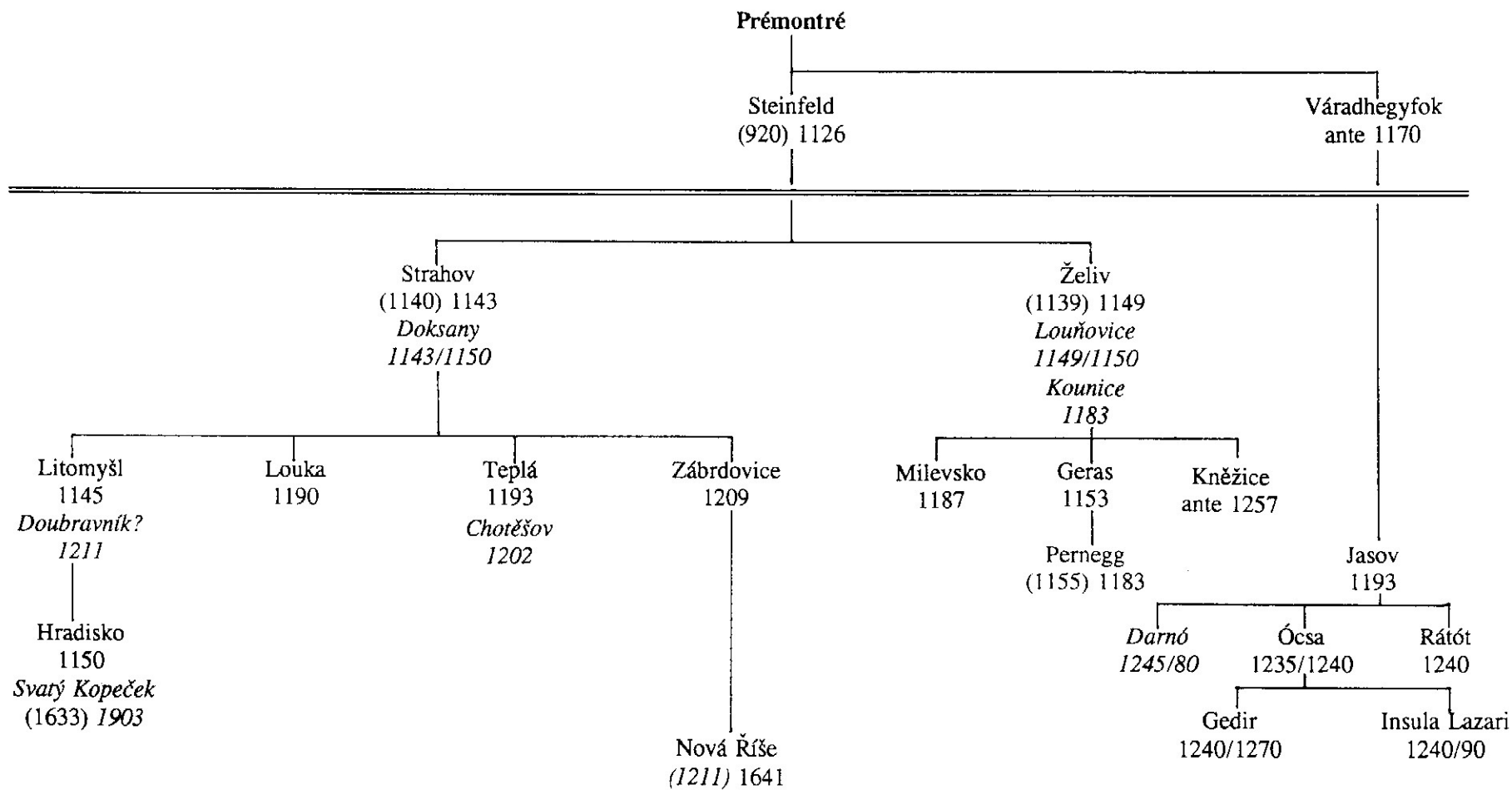
- Řád řeholních kanovníků řídících se řeholí sv. Augustina - premonstráti (podle údolí Prémontré, lat. Praemonstratum ve Francii, kde řád vznikl)
- Jejich strahovský dům, nazvaný **Mons Sion** (hora Sion), byl založen roku **1143** jako první premonstrátský klášter u nás a v 17. století sem byly dokonce přeneseny ostatky zakladatele řádu sv. Norberta z Xanten.

Premontstrátské kláštery

- Hlavní zakladatelská vlna premonstrátských klášterů proběhla ve 12. století. Významný konvent vznikl v Litomyšli (1145). Jako zakladatelé kláštera nazvaného **Mons Oliveti** (Olivová hora) bývají tradičně uváděni stejně jako u pražského konventu kníže Vladislav II. s manželkou Gertrudou a Jindřich Zdík. Původně strahovští premonstráti založili také první moravský klášter na **Hradisku u Olomouce** (1150), dále **Louku u Znojma** (1190). **Teplou** (u Mariánských Lázní, 1193) založil šlechtic, později blahoslavený Hroznata, který řádu věnoval své statky a později do něj sám vstoupil. Na Moravě vzniká ještě roku 1209 další **klášter v Zábrdovicích** u Brna. Díky aktivitě biskupa Zdíka vznikly zásluhou premonstrátů ze Steinfeldu v 12. století ještě další dvě opatsví - v **Želivý** (1149) a v **Milevsku** (1187). Během 12. a počátkem 13. století se na našem území objevují také ženské premonstrátské domy. K nejznámějším patří klášter **v Dolních Kounicích**, dnes dochovalý jen jako zřícenina a všeobecně známý jako „**Rosa Coeli**“ (Růže nebes) nebo klášter **v Nové Říši**, který byl však v 17. století předán premonstrátským kanovníkům a v následujícím staletí povýšen na opatství.

TABLEAU DES FILIATIONS - TABULE DCEŘINÝCH ZALOŽENÍ

ABTEIGRÜNDUNGEN - FILIATION OF THE ABBEYS

Premonstráti

- **Řehole:** sv. Augustina, syntéza kanovníckého a monastického způsobu života, první stanovy řádu vypracoval Hugo z Fosses
- **Spiritualita:** Hlavním ideálem řádu je duchovní čistota, kterou symbolizuje bílý oděv, proto hovoříme také o Candidus Ordo (bílý řád). Premonstráti vedou tzv. vita apostolica = odříkavý život podle apoštolského vzoru v komunitě (vita communis). Součástí premonstrátského dne je také fyzická práce, avšak s menším důrazem, než je tomu u cisterciáků. Řád se věnuje chórovým modlitbám a slavnostním bohoslužbám, zvláštní místo v jeho spiritualitě náleží mariánské a eucharistické úctě. Řeholní kanovníci se věnují duchovní správě., exerciciím, misiím, vědecké činnosti, kulturnímu a pedagogickému působení.
- **Znak:** Dvě berly na modrém poli posetém zlatými liliemi.
- **HESLO:** **Ad omne bonum opus parati** (připraveni ke každému dobrému dílu).

Oděv: Bílý hábit se škapulířem, cingulem a biretem, při slavnostech ještě bílou mozetu s kapucí, v zimě plášťík.

Oděv

Strahov – Mons Sion

Strahov

Strahov

Strahov

Strahov

Želiv

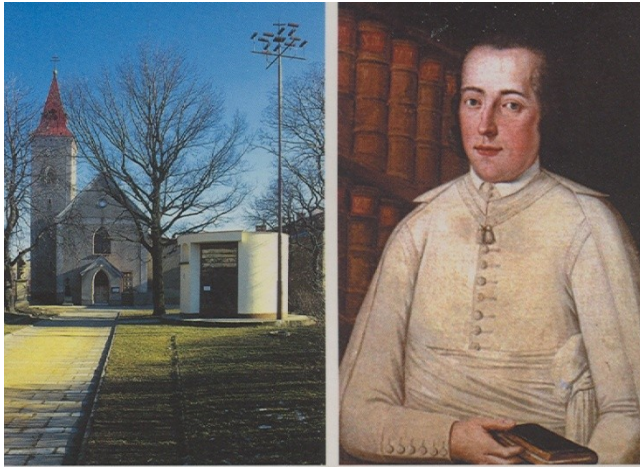
Želiv – kapitulní síň a refektář

Louka u Znojma

Louka – Prokop Diviš

PROKOP DIVIŠ
1698-1765

Zábrdovice

Křtiny

Křtiny – původní plán přestavby

Kláštevní Hradisko u Olomouce

Hradisko

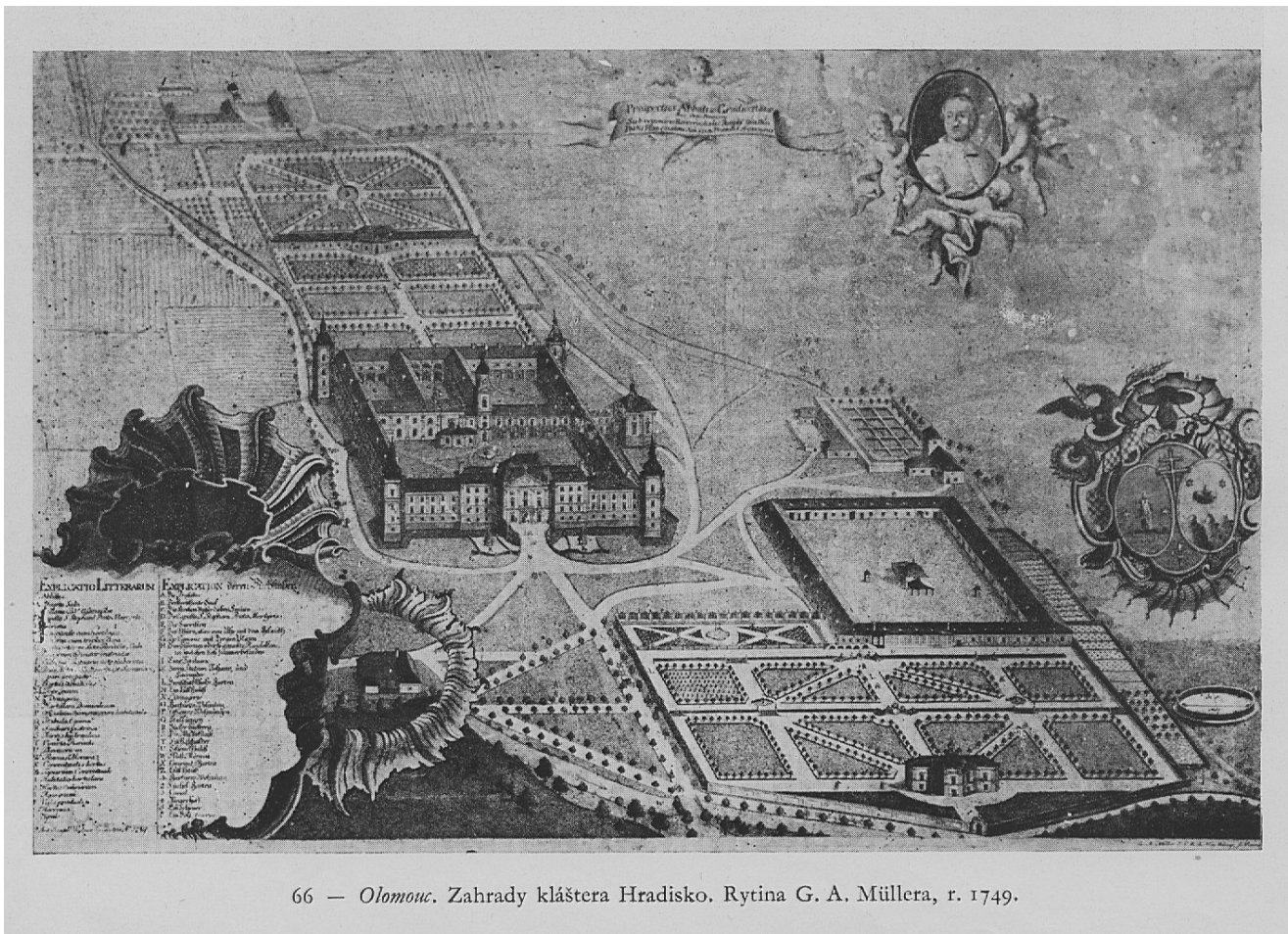
Hradisko

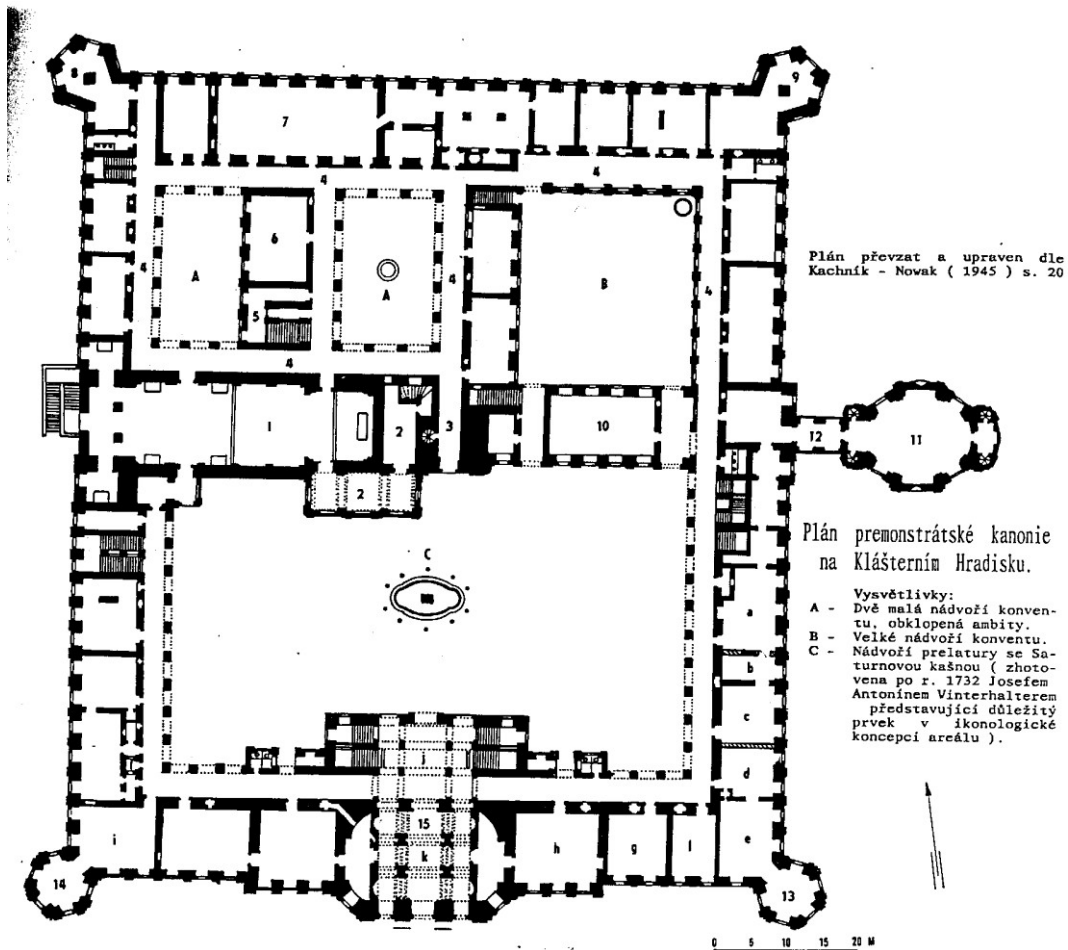
Hradisko

Hradisko

Hradisko - půdorys

Premonstrátský opati

Nová Říše

Nová Říše

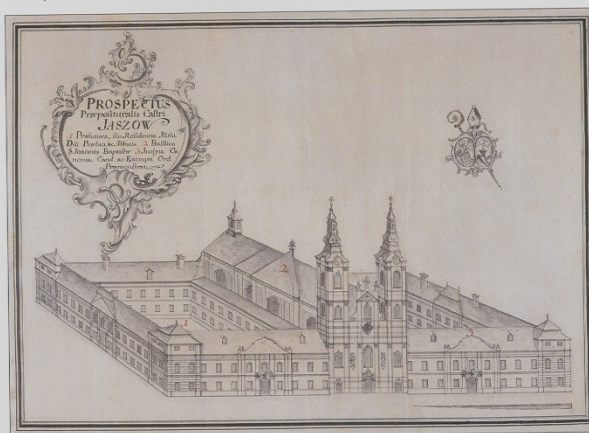
Nová Říše

Jasov - Slovensko

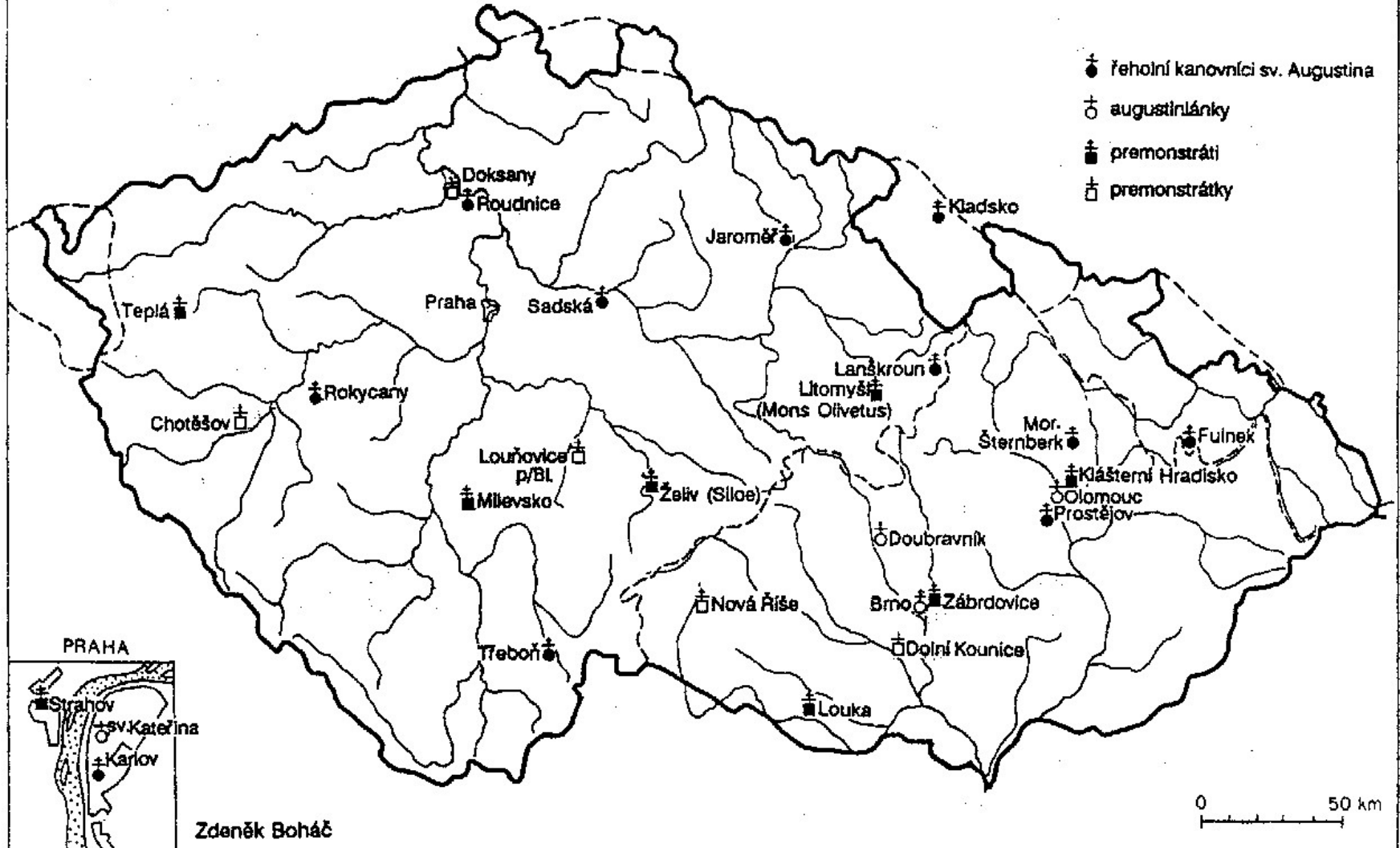

61. Perspektiva starého hradného kláštora v Jasove. Bratislava

62. Perspektiva barokovej novostavby kláštora v Jasove. Bratislava

KLÁŠTERY ŘEHOLNÍCH KANOVNÍKŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH V DOBĚ PŘEDHUSITSKÉ

Augustiniáni – kanovníci - Šternberk

- A Kostel sv. Augustina
- B Prelatur
- C Domovní kostel
- D Klášter
- E Zvonice
- F Škola
- G Hřbitov
- H Domáci zahrad
- I Obilna
- K Pivovar
- L Pekárna
- M Vchod do Klas
- N Vřta po ohni roku

KLÁŠTER ŘEHOLNÍCH KANOVNÍKŮ SV. AUGUSTINA V TŘEBONÍ
 z doby nejstarší.

Cisterciáci

- první nebenediktinský klášter u nás nebyl premonstrátský, ale cisterciácký, který byl založen roku 1142 v Sedleci u Kutné Hory. Hlavní zakladatelská vlna cisterciáckých klášterů však náleží do 13. století

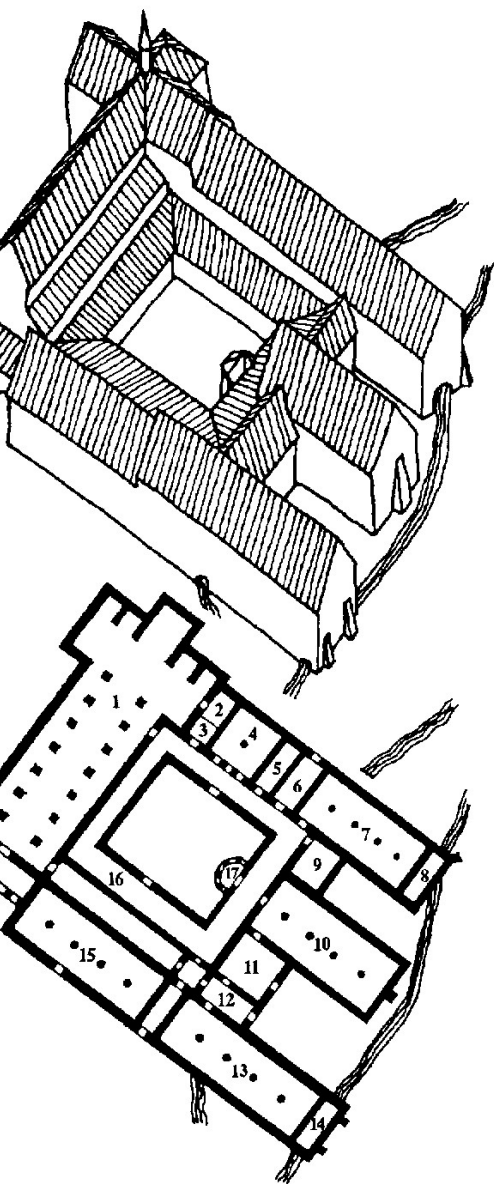
Heslo:

- **Cistercium Mater nostra.** (Cistercium (Citaux - nejst. klášter) naší matkou.)
- Jejich řehole je přísnější než benediktinská, ale vychází z ní
- Jejich kláštery se vyznačují nádhernou architekturou
- „burgundská gotika“

Oděv

IDEÁLNÍ PLÁN CISTERCIÁCKÉHO KLÁŠTERA

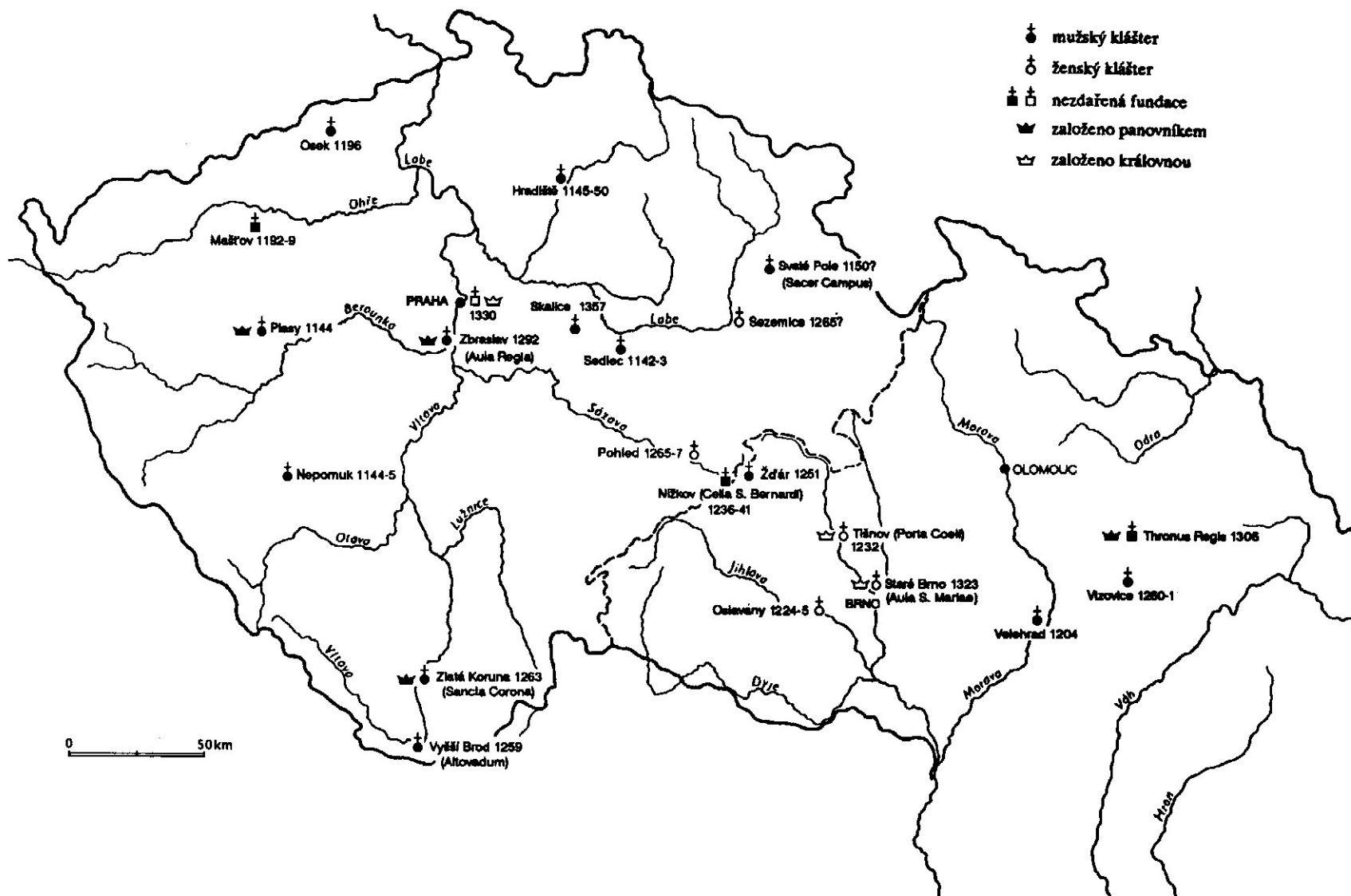

1. Kostel
2. Sakristie
3. Armarium (prostor pro ukládání knih)
4. Kapitulní síň
5. Schodiště do dormitáře (společné ložnice)
6. Hovorna
7. Sál mnichů (místnost pro práci)
8. Záchody mnichů (v patře)
9. Ohřívárna (jediný vytápěný prostor)
10. Refektář (jídlna) mnichů
11. Kuchyně
12. Hovorna
13. Refektář (jídlna) konvršů
14. Záchody konvršů (v patře)
15. Zásobárna
16. Křížová chodba
17. Studniční stavení

Kresba P. Chotěbor

DENNÍ ROZVRH V KLÁŠTEŘE

1.45	Budíček
2.00 - 3.00	Vigilie
3.00 - 3.15	Laudes
3.15 - 4.00	Ranní mše
4.00 - 4.15	Primy
4.15 - 5.00	Kapitula
5.00 - 7.45	Práce
7.45 - 8.00	Tercie
8.00 - 8.50	Konventní mše
8.50 - 10.00	Čtení náboženských textů, studium
10.40 - 11.00	Sexty
11.00 - 14.00	Oběd Odpočinek
14.00 - 14.30	Nony
14.30 - 18.00	Práce
18.00 - 18.45	Nešpory
18.45 - 19.00	Večeře
19.00 - 20.00	Kompletář
20.00 - 1.45	Spánek

0 50 km

Maulbronn

Maulbronn

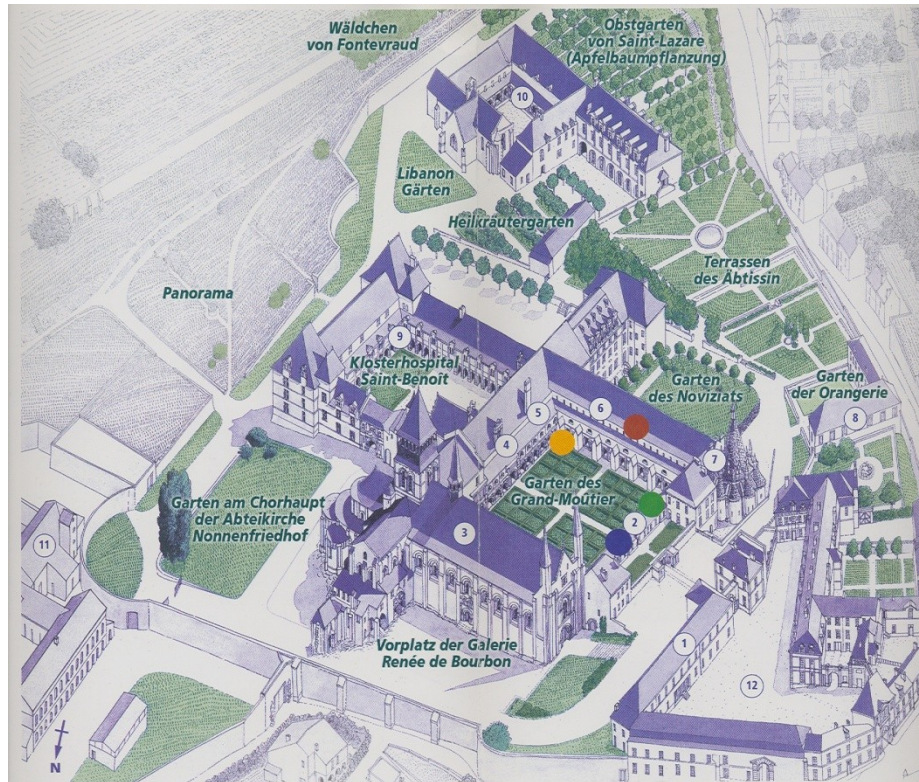
Maulbronn

Casamari

Fontevraud

- 1 Empfang, Buchhandlung, Toiletten
- 2 Obere Kreuzganggalerie
- 3 Abteikirche
- 4 Kreuzgang des Grand-Moütier, Kapitelsaal, Wärmehalle
- 5 Großes Dormitorium
- 6 Refektorium
- 7 Küche des 16. Jahrhunderts, Romanische Küche
- 8 Orangerie
- 9 Klosterhospital «Saint-Benoit» Saint-Benoit-Kapelle Jüngstes Gericht
- 10 Priorei «Saint-Lazare» Hotel, Restaurant, Café
- 11 Priorei «La Madeleine» (kann nicht besichtigt werden)
- 12 Ehrenhof

Die Gärten

- Panorama
- Wäldchen von Fontevraud
- Libanon-Gärten
- Heilkräutergarten
- Obstgarten von Saint-Lazare Apfelbaumpflanzung
- Terrassen des Abtissin
- Garten der Orangerie
- Garten des Noviziats
- Garten des Grand-Moütier
- Klosterhospital Saint-Benoit
- Garten am Chorhaupt der Abteikirche Nonnenfriedhof
- Vorplatz der Galerie Renée de Bourbon

- Fontevraud, Ort des Gedenkens und der Schöpfung, Film von Bérangère Casanova
- Interaktive Programme, Geschichte und Architektur der Abtei
- Tonschöpfung von Jean-Baptiste Barrière
- L'âme et la pierre (Seele und Stein), Digitalfilm von Alain Escalle

Die Priorei Saint-Lazare beherrscht heute das Hôtel und Restaurant Saint Lazare. Deshalb können nur die Kapelle und die Treppe aus dem 18. Jahrhundert besichtigt werden.

Die im 12. Jahrhundert abseits der übrigen Gebäude errichtete Priorei war für den Empfang der Leprösen bestimmt oder für die Nonnen, die mit ihrer Pflege beauftragt waren. Als diese Krankheit verschwunden war, wurde die Priorei ein Erholungsheim für müde oder genesende Nonnen. Während ihres Aufenthaltes mußten sie dort nicht nach der Regel leben, das heißt, daß sie weder an den langen Fastenperioden, noch an den Nachtgottesdiensten teilnehmen mußten.

Die in ihrer Einfachheit bewundernswerte Saint-Lazare-Kapelle entstand um 1160. Sie ist im Stil der Plantagenêt-Gotik gebaut, außer einem einzigen zentralen Querarm, der im 15. Jahrhundert für Beichtstühle errichtet wurde. Der im 17. Jahrhundert wiedererbauts Kreuzgang ist zweifellos der kleinste Frankreichs (9 m x 15 m). Im Erdgeschoß des Ostflügels befindet sich der Kapitelsaal. Dieser Raum hat seine romanischen Mauern erhalten, wie auch die Steinbänke, auf denen die Nonnen während der Kapitel Platz nahmen. Neben diesem Saal führt eine gerade romanische Treppe zum Dormitorium mit gefälzte Holzdecke. Im von Westen nach Osten führenden Durchgang liegen zwei Kerkerzellen und gegenüber ein Saal, der ursprünglich der Gemeinschaftsraum gewesen sein muß. Die Südflügel enthält ein großes Refektorium, dessen Gewölbe im 16. Jahrhundert erneuert worden ist. Eine Jochweite dieses Refektoriums (am Kamin) war durch eine Mauer abgetrennt und diente als Küche der Priorei. Im Westflügel befindet sich die Vorhalle der Kapelle und eine herrliche waghalsige Wendeltreppe aus dem 18. Jahrhundert. Diese Priorei wurde in der Gefängniszeit in ein Krankenhaus für Wächter, Militär oder Gefangene verwandelt. Zu dieser Zeit wurde auch im Westen ein neuer Flügel hinzugefügt.

Fontevraud

Fontevraud

Fontevraud

Fontevraud

Sedlec

Zlatá Koruna

Zlatá Koruna — cisterciácký klášter
královského založení,
v 16. století ovládaný Rožmberky

Zlatá Koruna

Zlatá Koruna

Vyšší Brod

Zbraslav

Plasy

Sýpka s raně gotickou
Královskou kaplí. Nad kaplí raně
barokní hodinová věž s dvojitým
ciferníkem na každé straně

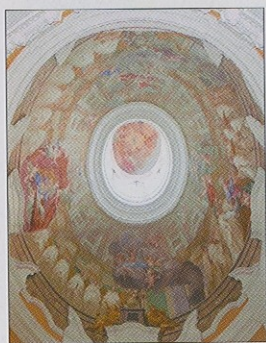
Barokní třípatrová
sýpka

Vedle kostela je budova **opatství**
neboli prelatura, původní sídlo
opatů cisterciáckého kláštera.

Klásterní opatský
chrám

Kaple sv. Benedikta

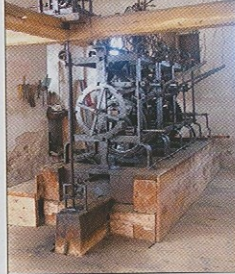
Freska v kupoli kaple sv. Benedikta

S konventní budovou je chodbou spojena samostatná

Interiér
Královské
kaple

prochod, druhá odbývá čtvrtě, třetí celé hodiny
a čtvrtá opakuje úder v temnějším zvuku.

Refektáře konventu
(zimní a letní)

Ovalná **kaple sv. Bernarda** s po-
zoruhodnou akustikou měla sloužit
jako sakristie budoucího velkolepého
opatského chrámu. Někteří odborníci
se domnívají, že zde byla kapitula.

Knihovna

Galerie

Schodiště s vodním
zrcadlem

Hlavní vrata

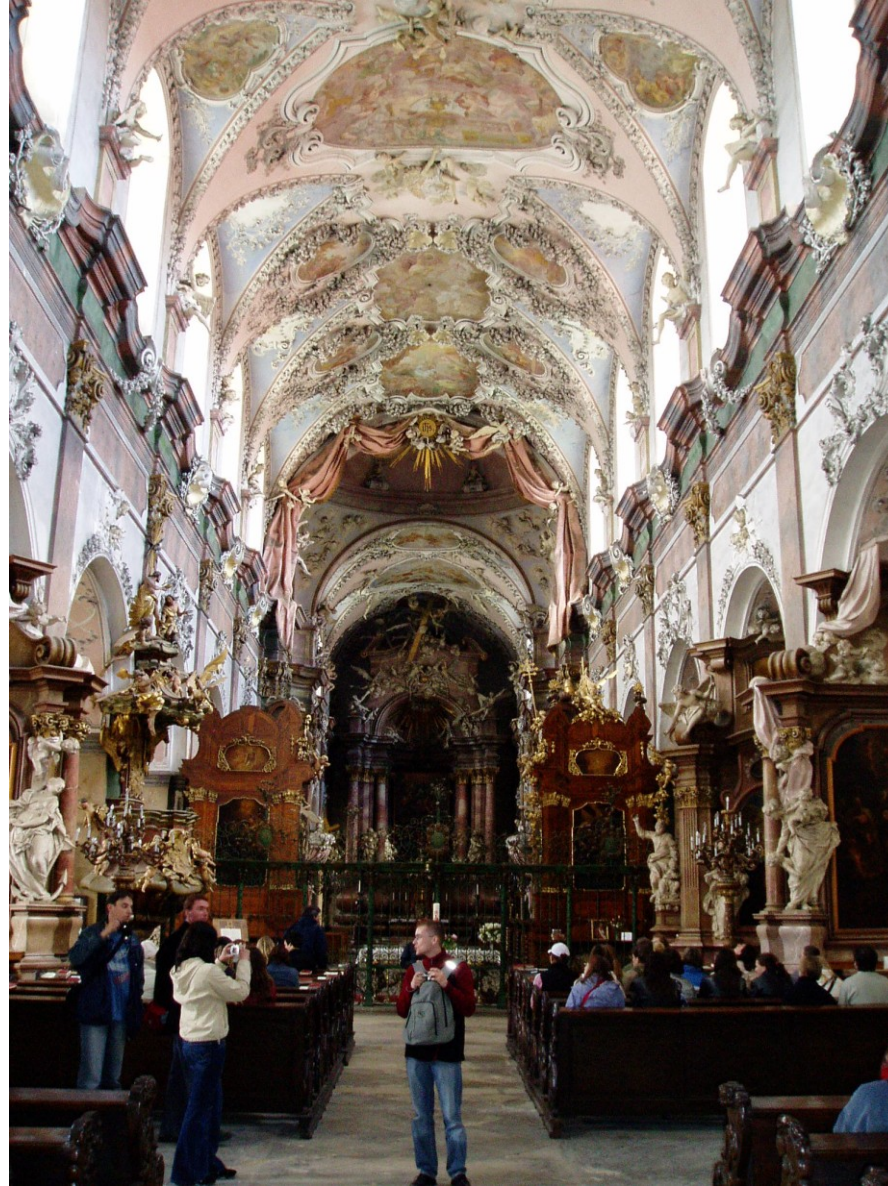
Plasy

Osek

Osek

Osek

Osek

Osek – kapitulní síň

Osek – studniční kaple

Velehrad

Žarošice

Staré Brno

Porta Coeli

Porta Coeli

Porta Coeli

Kartuziáni – Ittingen (Švýc.)

Sv. Bruno Kartuzián

Královo Pole

Kartuziáni - oděv

Kartuziáni

- „Pouze vlastní zkušenost ukáže, jaký užitek přináší samota a mlčení pouště těm, kdo je milují.“
 - Sv. Bruno, zakladatel řádu kartuziánů
- „Vytvářet světce, ale nestavět je na odiv.“
- „Jediný řád, který nikdy nemusel být reformován, protože nikdy nebyl deformován.“

Kartuziáni

Cathusia
vallis Iosaphat

SUSCIPE QUAS FUNDUNT PRECES IN VALLE CLAMANTES.

CART. OLLOMUCENSIS IN MORAVIA.

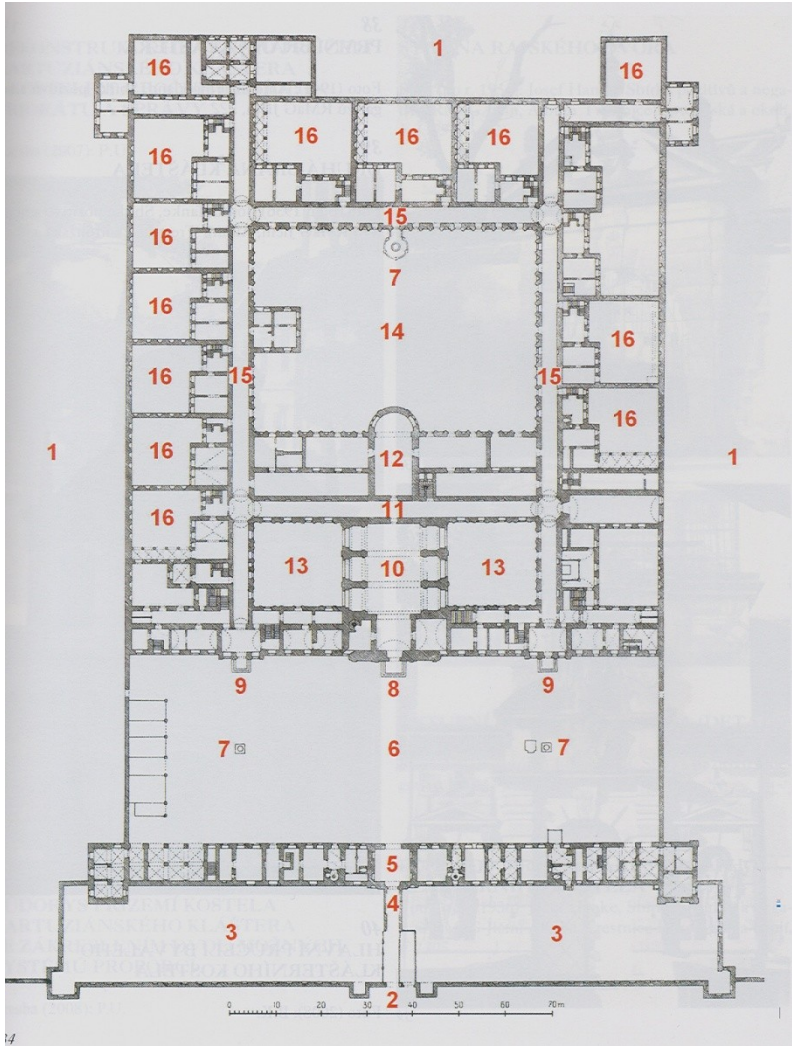
A. IN BALNEO DE IS. STED. SENS.
 EPISCOPUS LITOMISCHITZENSIS
 OMNIA CASTRO. TERRA. CARTIS.
 PONDAT. QUADRU. B. V. MARIE
 CELLARI. V. G. A. S. EN. DO. H. J. A.
 TR. A. P. A. T. A. EST. IN. MOR. AVIA. SI. PR. A. P.
 POLA. P. A. G. I. A. R. O. L. L. A. M. I. C. O. S. I. C.
 L. A. R. I. D. E. T. A. N. T. E. M. I. N. H. I. S. T. E. R.

LEGISLA. T. CASUSTA. S. CAP.
 T. U. M. A. P. P. R. A. T. U. R. A. S. P. R.
 C. I. A. T. H. R. A. C. O. N. S. E. C. T. O. R. I. I.
 T. B. I. B. L. I. O. T. H. E. C. A. S. C. E. L. L. A.
 M. O. N. A. C. H. O. R. I. I. S. C. E. L. L. A.
 C. O. N. V. E. R. S. A. C. U. B. I. C. U. L. A. H. O. P.

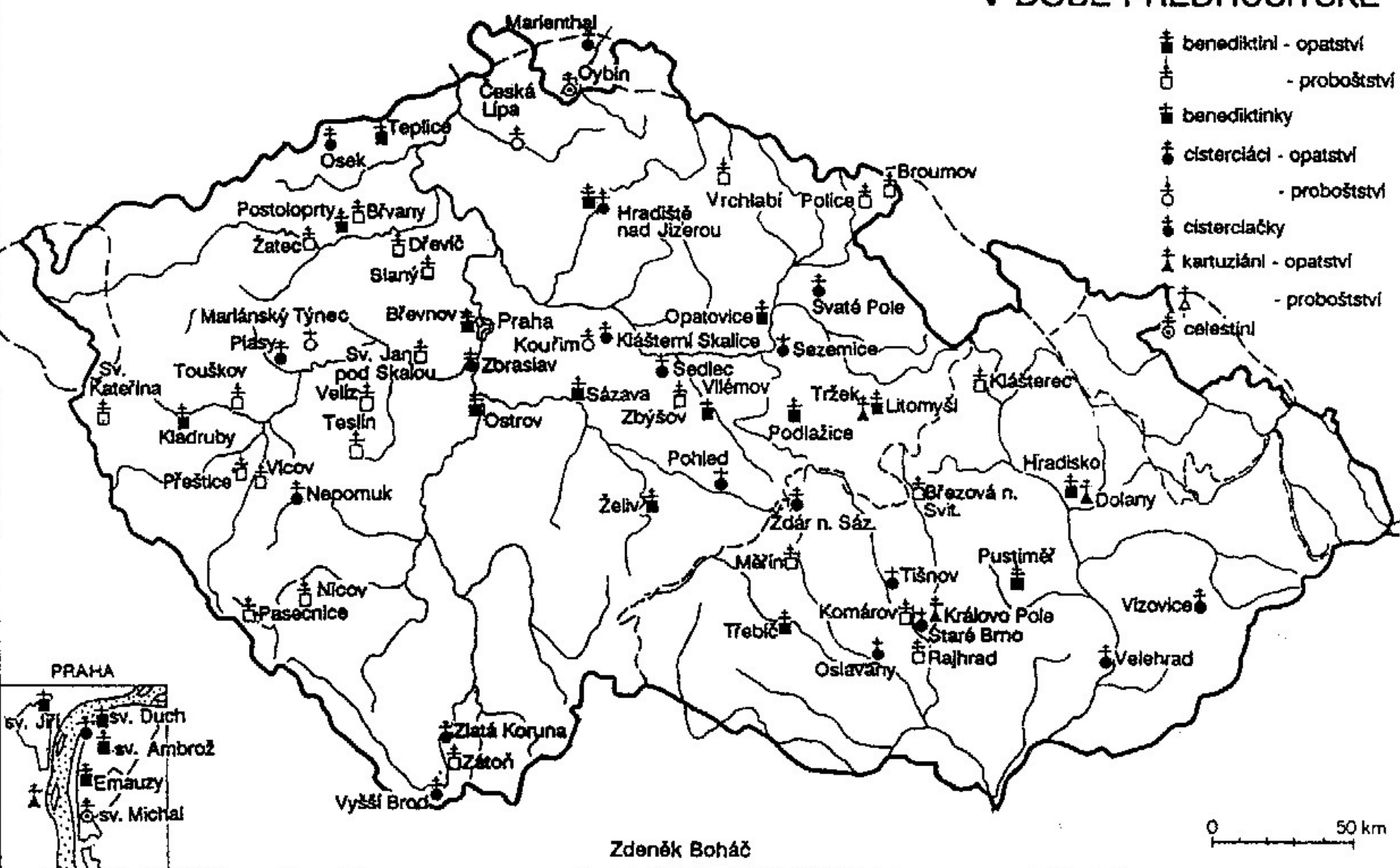
P. T. O. L. E. C. U. B. I. C. U. L. A. T. A. M. I. L. I. A.
 S. C. H. E. M. A. S. S. C. E. L. L. A. R. I. A. M. P. O. R.
 T. A. M. O. N. A. S. T. E. R. I. I. C. C. A. E.
 T. E. R. T. I. L. I. S. C. A. N. C. E. L. L. A. R. I. A.
 S. F. O. N. S. I. B. H. O. R. T. I. S. C. O. L. L. O. M. I.
 I. G. U. C. A. T. U. S. S. O. C. A. M. A. N. I.

T. A. A. T. A. H. O. I. D. O. C. U. S. M. A. R. T. I. N. O. M. O. R. A.
 V. I. A. H. O. M. C. T. R. A. N. S. L. A. T. I. O. N. E. S. C. O. N. F. I. R. M.
 V. I. T. T. B. O. X. A. A. U. C. I. T. A. S. A. D. H. I. S. T. O. R. I. A.
 D. I. R. I. T. U. S. C. A. R. D. I. S. I. A. N. O. L. D. A. R. C. H. I. C. O. N.
 T. I. G. I. E. N. T. E. S. I. B. I. D. E. M. I. N. T. R. A. C. I. V. I. T. A. T. I. S. A. M. O. N.
 C. A. R. T. I. S. C. O. N. S. T. I. T. U. T. I. O. N. E. S. T. R. E. T. E. N. T. O. C. O. O. R. G.
 N. I. V. E. V. A. L. L. I. S. T. O. P. A. T. A.

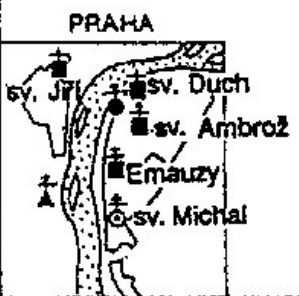
KLÁŠTERY MNIŠSKÝCH ŘEHOLÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V DOBĚ PŘEDHUSITSKÉ

- ☙ benediktini - opatství
- ☐ - proboštství
- ☙ benediktinky
- ☙ cisterciáci - opatství
- ☐ - proboštství
- ☙ cisterciačky
- ☙ kartuziáni - opatství
- ☐ - proboštství
- ☙ celestini

Zdeněk Boháč

0 50 km

DOMY RYTÍŘSKÝCH ŘÁDŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH V DOBĚ PŘEDHUSITSKÉ

Žebravé řády – minorité, dominikáni, augustiniáni

Dominikáni - Brno

Znojmo

Minorité - Brno

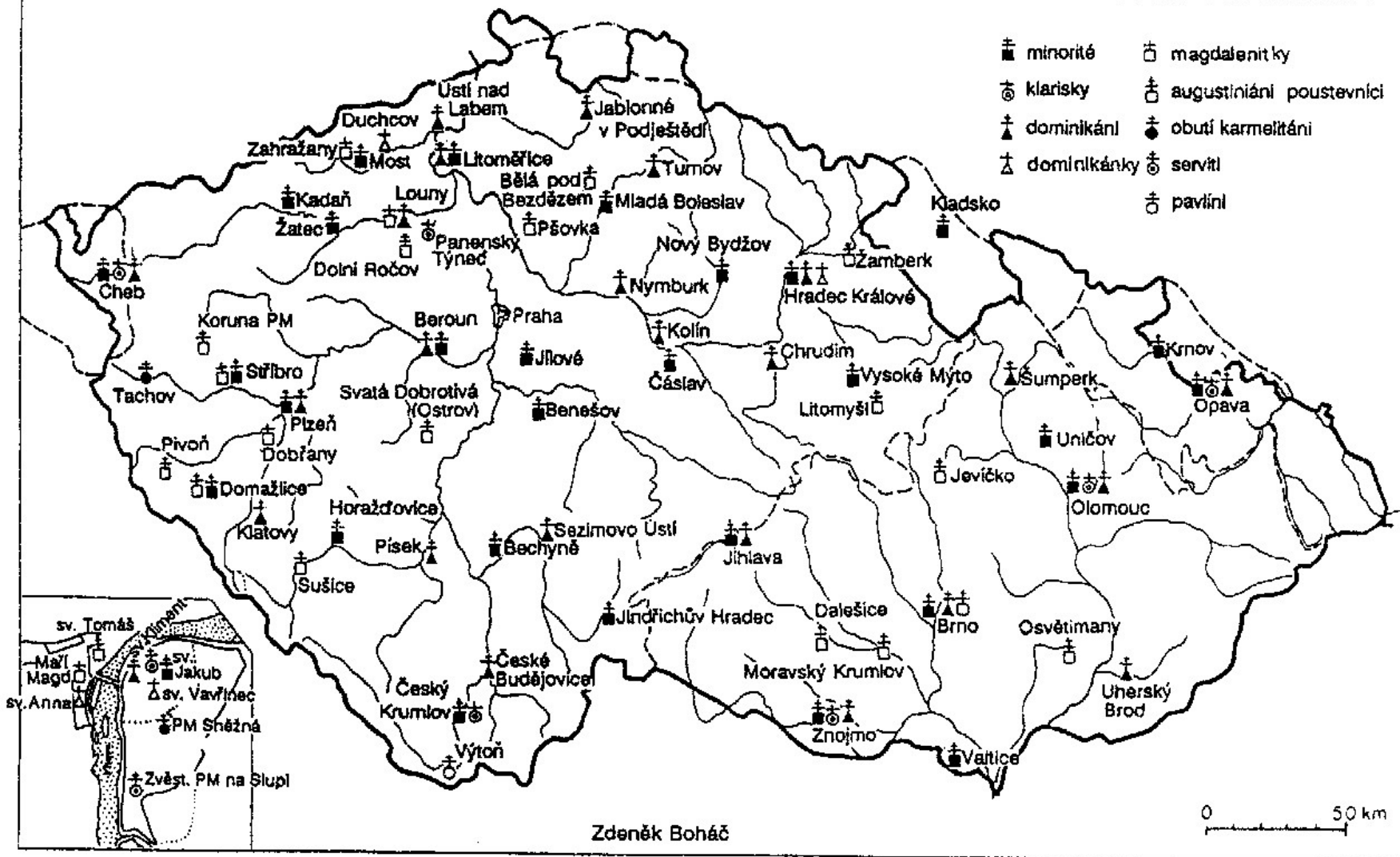
Minorité - Znojmo

Augustiniáni - Brno

KLÁŠTERY ŽEBRAVÝCH ŘEHOLÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V DOBĚ PŘEDHUSITSKÉ

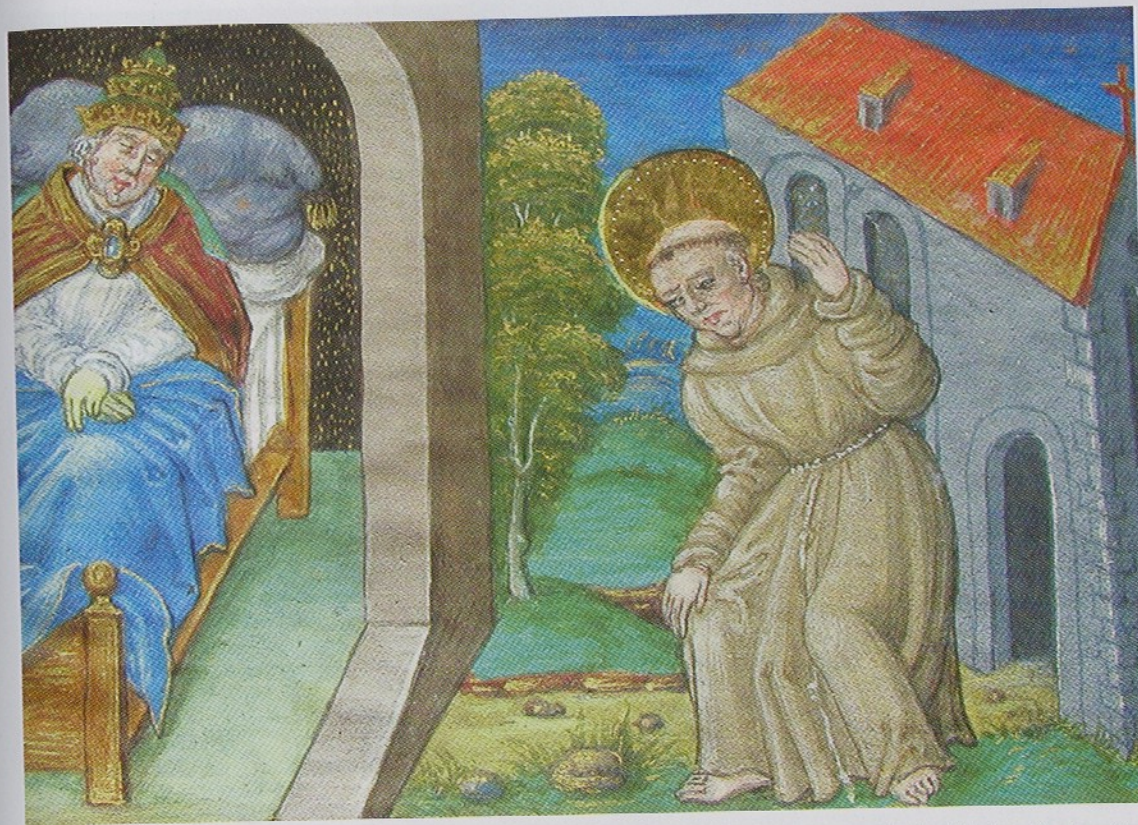

Česká reformace – reaguje na úpadek řeholního života

8. Mniši v lázni. Jenský kodex („Antithesis Christi et Antichristi“), český překlad

Sv. František z Assisi

1. Prorocký sen papeže Innocence III. o sv. Františkovi podpírajícím Lateránskou baziliku. Život sv. Františka, český rukopis, počátek 16. století, Čechy (františkánský klášter v Bechyni).

Sv. Jan Kapistránský

Františkánský klášter Praha – Panna Maria Sněžná

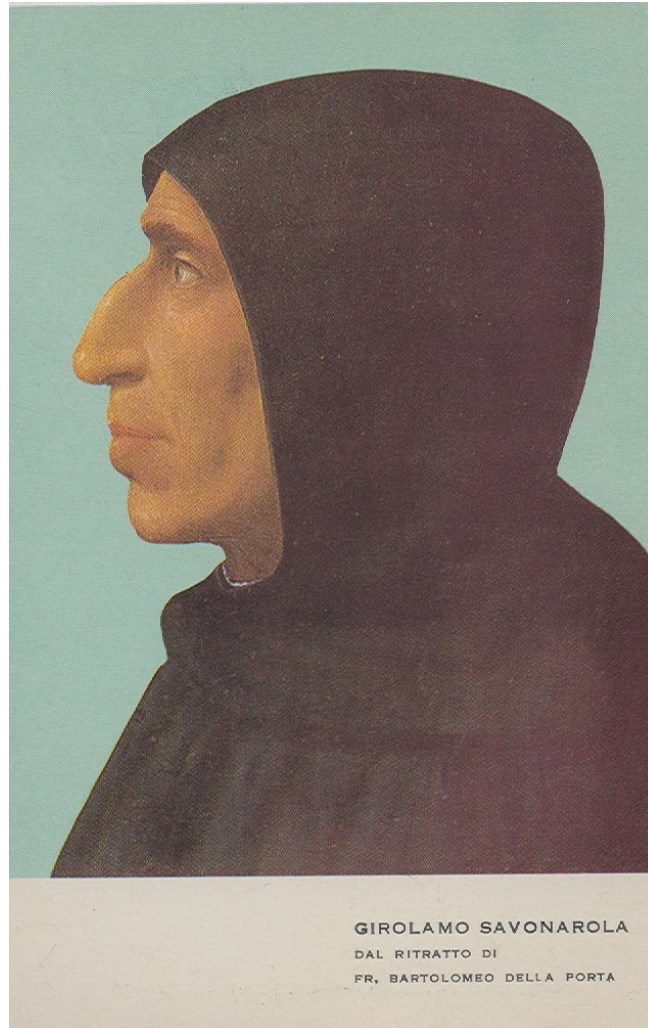
Hejnice

Sv. František z Pauly

Girolamo Savonarola - dominikán

GIROLAMO SAVONAROLA
DAL RITRATTO DI
FR. BARTOLOMEO DELLA PORTA

Florence

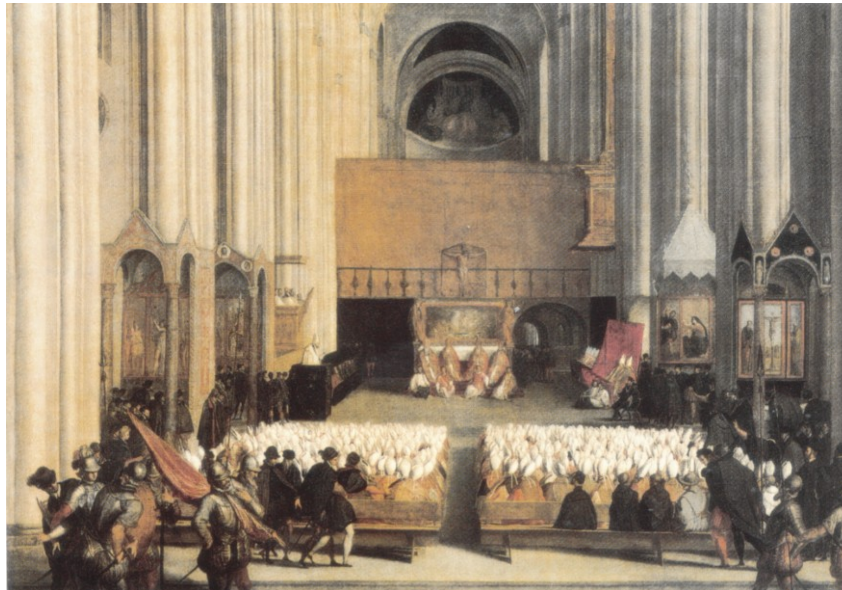

Reformace

TRIDENTSKÝ KONCIL 1545 - 1563

Zásadní obrat začínající obnovou, postupně přecházející v mohutný rozmach, nastává po Tridentuském koncilu (1545 – 1563).

- Zde byl formulován program církevní obnovy – katolická reforma nebo též protireformace. Je ji možno vnímat jako odpověď nejvyšších církevních představitelů na palčivé problémy a tíseň doby, zejména však na reformaci. Koncil vymezil a svěřil jednu z klíčových rolí v protireformaci církevním řádům: **„Poněvadž je svatému synodu známo, kolik pochází ze zbožně ustanovených a náležitě spravovaných klášterů v Boží církvi vážnosti a užitečnosti, usnesl se, že je nutné nařídit, aby tam, kde je stará a pravidelná disciplína upadlá, byla vhodněji a častěji obnovována, a tam, kde se udržela, aby byla důsledně zachována;...aby všichni řeholníci, jak muži tak ženy, zařídili a uspořádali svůj život podle řehole, kterou veřejně vyznali.“** Tíha odpovědnosti spočinula především na nových řádech. Již jejich samotný vznik byl odpovědí na potřeby nové doby. „Staré“, středověké řády měly většinou svůj zenit za sebou a jen pozvolna se probouzely z následků reformace. Mezi účastníky sezení v letech 1562-63 nechyběli pochopitelně někteří řádoví generálové a opati významných klášterů, což dosvědčovalo fakt, že protireformace je také záležitostí řeholníků.

Sv. Ignác z Loyoly

JEZUITÉ

- **Omnia ad maiorem Dei gloriam.**
(Všechno k větší slávě Boží.)

Jezuité - oděv

Sacerdos Societatis Jesu #2

Jezuité -oděv

Clericus Societatis Jesu.

48.
m.

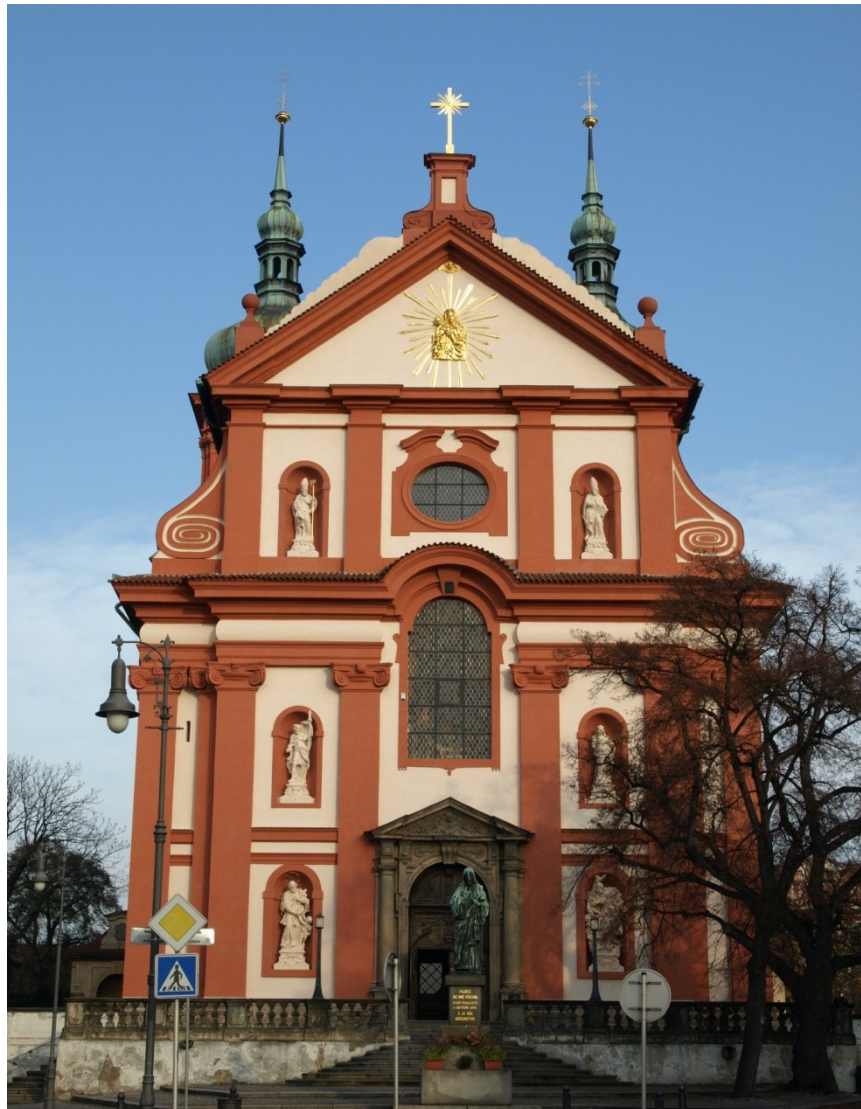
Tovaryšstvo Ježíšovo (Societas Jesu) neboli jezuité

Praha - Klementinum

Stará Boleslav

Svatá hora u Příbrami

Brno

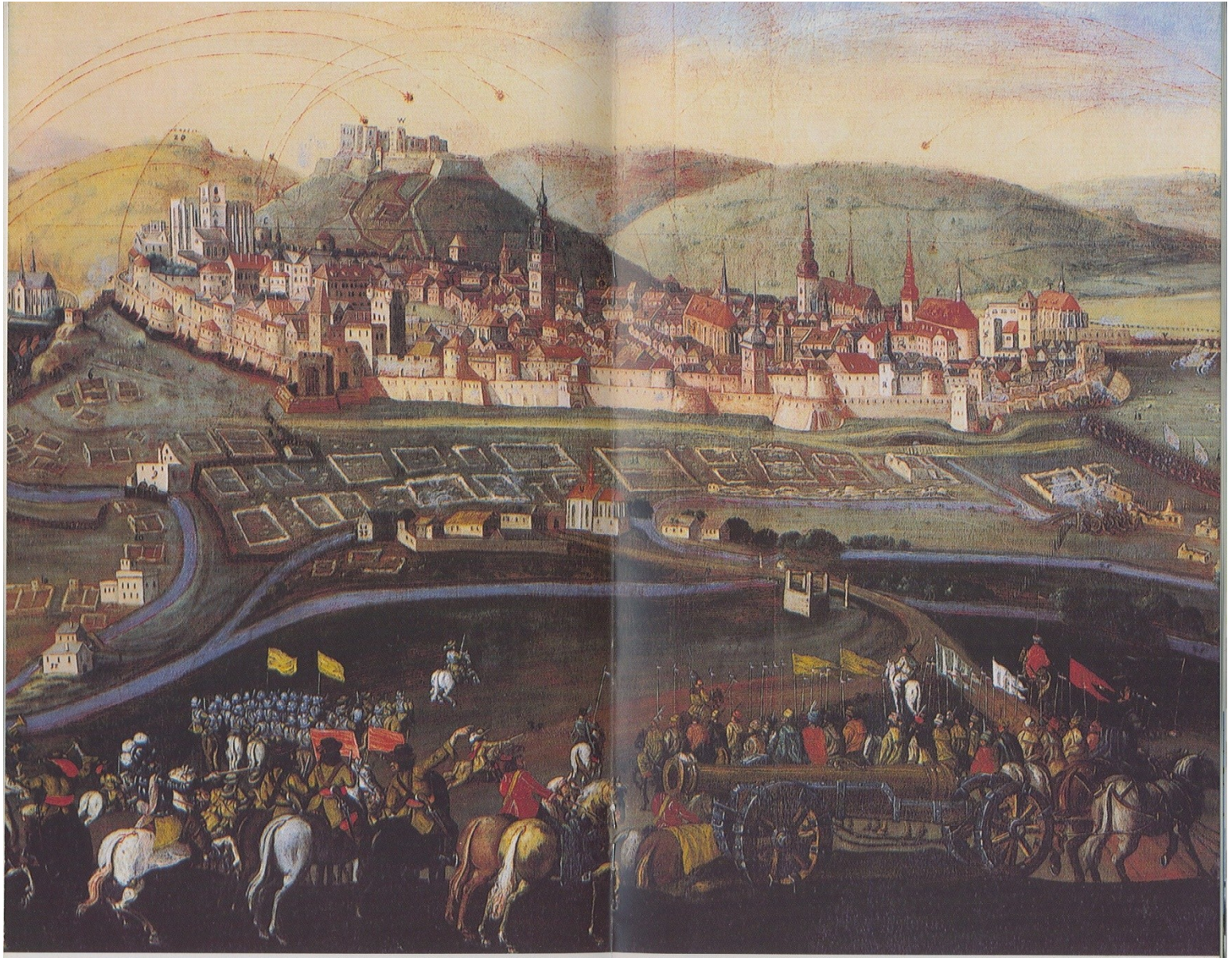
P. Martin Středa

P. Martin Středa, SI (1587–1649)

Martin Středa

Brno

Tuřany

Tuřany za Balbína

Tuřan seu Itras

AVIUM MILLIARE EX VRBE BRVNA AD TEMPLVM TVRZANENSE, QVOD MIRACVLO SIS
SIMA BV STATVA ET IN EAM MVLTORVM SECVLORVM PIETAS ILLVSTRAVIT.
A. Vera effigies Dni Tuřanensis. B. Pabvs in quo inventa: in quem sua sponte vis regit. C. Templum Tuřanense
miraculo cordium sculta in luc translatis lapidibus. D. Via Brvna in Tuřan. E. nemus quod vocant Paradisum. F. Vrb
Brvna. Svecorum regibus nobilis. G. Tuřanum vno militari ab vrbe dissitum.

o Maria regna pLorant. VnDa nos In paCe:

Klatovy

Jihlava

Bohosudov

Bohosudov

Bohosudov

Bohosudov

jezuité

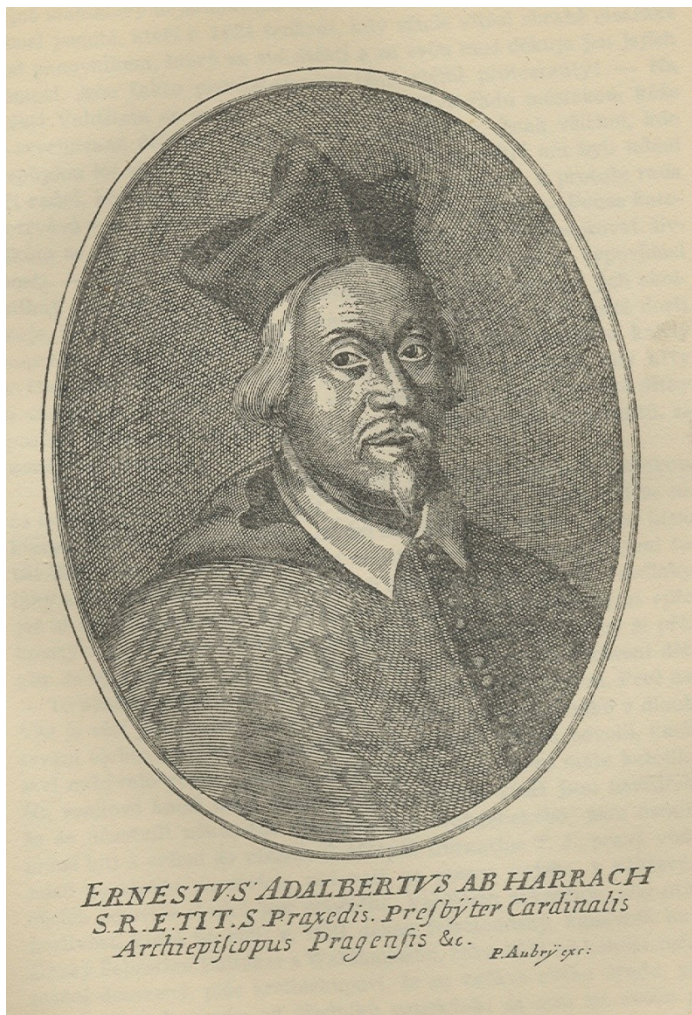
PIARISTÉ

-
- Ordo Clericorum Regularium Pauperum
Matris Dei Scholarum Piarum
- OSP - Ordo Scholarum Piarum
-
- Heslo - Od maius pietatis incrementum.
- Oděv - černý talár a černé cingulum, krátký
černý plášťík

Piaristé - oděv

Pobělohorské poutnictví a jeho rychlý rozkvět je spojeno především se jmény kardinálů Harracha a Ditrichštejna

První zaalpské sídlo piaristů (1631)- mikulovská kolej s kostelem sv. Jana Křtitele

Interiér kostela sv. Jana Křtitele

